

Остап Вишня

(1889—1956)

04.04.

6 клас

укр.літ.

Добровольська В.Е.

ОСТАП ВИШНЯ

ПЕРШИЙ ДИКТАНТ

ОСТАП ВИШНЯ (1889 – 1956 р.)

Він світив, як сонце,
до нього люди тяглись,
як до сонця.
Він умів і гриміти, як
грим, і того голосу боялись усі
плазуни й негідники.

Максим Рильський

Остап Вишня – це псевдонім українського письменника Павла Губенка.

«У мене не було жодного сумніву в тому, що я народився, хоч і під час мого появи на світ біли і по-тім – років, мабуть, із десять підряд–мати казали, що мене витягли з колодязя, коли напували корову Оришку»

У сім'ї Павла Губенка (а це справжнє ім'я та прізвище митця) було сімнадцять дітей (Павло був другою дитиною).

Старший брат Остапа Вишні – теж письменник, гуморист, відомий як Василь Чечвянський.

Захоплювався природою, лісами. Щонеділі ходив на риболовлю.

Ще з дитинства любив різних тварин: звірів і птахів. Коли жив у Харкові, мав дога Цяцьку, якого навчив сміятися.

ПОПРАЦЮЙ З ЦИТАТАМИ ПИСЬМЕННИКА, ОПИШИ ЙОГО ОСОБИСТІСТЬ

ЦИТАТНА
ХВИЛИНКА

**Гумор – це
різновид комічного,
відображення
смішного в життєвих
ситуаціях і людських
характерах.**

**Гумор – доброзичливий
сміх.
До гумористичних жанрів
належать
гуморески, усмішки,
анекдоти тощо.**

**УСМІШКА –
ГУМОРИСТИЧНИЙ ЖАНР,
який у літературу ввів Остап
Вишня.**

**Усмішці притаманні такі ознаки: лаконізм,
дотепність, обов'язкова присутність автора,
поєднання змалювання побуту
з частими авторськими відступами.**

**Ліризм – це
наявність у творах
літератури
та мистецтва підвищеної
емоційності,
щиросердності,
схвильованості.**

**Автобіографізм –
відображення в
літературному творі фактів
з життя автора**

**ТВОРАМ ОСТАПА ВИШНІ
ПРИТАМАННИЙ ТОНКИЙ
ЛІРИЗМ ТА АВТОБІОГРАФІЗМ.**

**Автобіографічне оповідання – оповідання, у
якому йдеться про справжні події з життя
автора.**

ПЕРШИЙ ДИКТАНТ

(скорочено)

I

Давно-давно це було.

Було це за тих часів, про які старі наші люди, жартувавши, казали: «Було це за царя Опенька, як була земля тоненька!»

*Як ти розумієш виокремлений кольором вислів?
Чи можна його вважати
фразеологізмом? Чому?*

*Доведи, що вислів «за царя
Опенька» — фразеологізм.*

А тоді таки справді був цар, хоч і звався він не Опеньком, а Миколою, і були на нашій землі пани [...]

А жили ми на хуторі, і від хутора до села було тоді верстов зо три, а тепер, значить, кілометрів три з гаком. Хутір — вид сільського населеного пункту.

На хуторі було з десятків хатів, а навкруги — ліс, де росли високі ялинки, розложисті клени і могутні, у три-чотири обхвати дуби...

.....

II

На хуторі школи не було, не було на хуторі й церкви...

А як нашим батькам кортіло, — до болю! — щоб ми, їхні діти, вивчилися читати й писати...

Вчити дітей! То нічого, що школа далеко, що дітям і в осінні дощі, і в зимові хуртовини доводилося ходити десятки кілометрів туди й сюди!

Пішки — це півлиха, найбільше лихо, не переборене для більшості батьків, — чоботи!

— От уже на ту зиму Парасі й до школи час, а де ж тих чобіт узяти?

Парасі чоботи таки справили. Померла навесні бабуса, з їхніх старих шкарбанів перетягли на Парасю. Хоч і непоказні, а проте чобітки, а як дьогтем вишмарували, ще й блистять.

.....

Почав, отже, ходити і я до школи.

Вчила нас доброї душі старенька вчителька Марія Андріївна, маленька, роками вже згорблена бабуса, що весь час закутувалася в теплу хустку і все — кахи! кахи! Усе кахикала.

*Магнус Енкель.
Початкова школа*

*За що любили діти
вчительку?*

*Які твої спогади про першу
вчительку?*

*Чи змінилося ставлення
до вчителів зараз?*

А до дітей? Як саме?

Як закрутить, було, взимку хуртовина, ніколи вона нас, хутірських школярів, не пустить, було, додому на хутір, залишить у школі на ніч, дасть кулешику чи яєчні насмажить, чайком напоїть, та ще й з цукерками, біля груби на підлозі рядно простеле, а на рядно кожушину, подушку покладе, подивиться, як пороззуваємося і чи не мокрі в нас ноженята, — як вогкі, накаже насухо повитирати, онучі на лежанці порозгортати, чобітки під грубку поставити, тоді чимось теплим повкриває нас:

— Спіть, дітки!

А сама сидить біля столу та все читає, все читає та кахикає...

А вранці побудить нас і поснідати дасть.

І коли вона, старенька, спала, хтозна!

Любили ми стареньку нашу вчительку Марію Андріївну...

III

Вже третю зиму ходив я до школи. Парася походила до школи тільки дві зими і на тому закінчила свою освіту, бо в нас іще добавилося троє братиків і сестричок, і матері самій годі було з такою оравою впоратися.

Чобітьми ми чергувалися вже з братиком Івасиком. І от одного дня після різдвяних канікул увіходить до класу Марія Андріївна та і звертається до нас, що ходили до школи третю зиму, були, значить, уже в третій групі:

— От що, діти! Почнемо ми з вами тепер щотижня диктовку писати. Я проказуватиму, диктуватиму, а ви пильненько вслухайтесь і пишіть у своїх зошитах те, що я вам диктуватиму! Вийміть зошити!

— І в книжечку не дивитися? — залунало з усіх парт.

*Ти маєш молодших братів
чи сестер?*

*Яку участь у їхньому
вихованні береш?*

*Це заважає твоєму
навчанню чи дозвіллю?*

Чого боялася влада?

*Чи можна
стверджувати,
що мова — ознака нації?
Доведи свою точку зору.*

— Не дивитися! На те й диктант! От і дізнаємося, як ви вивчилися писати! Ви ж із книжок списували? Пригадуйте, як у книзі слова напечатані, бо траплятиметься багацько таких слів, що ви

їх із книг списували... Не спішіть, думайте... Ну, починаю... Майте на увазі, що навесні будуть для вас випускні іспити (як ми називали — «здаменти»), а на іспитах обов'язково буде диктовка, диктант.

Почала Марія Андріївна диктувати.

Всього першого диктанта я вже не пригадую, але пам'ятаю одну його фразу дуже добре.

Диктувалося російською мовою, бо шкільна рідна українська мова за царя на Україні не було.

На другий день Марія Андріївна принесла перевірені наші зошити з диктантом.

Почала вона говорити про те, що написали ми перший диктант не дуже, сказать, удало, помилок багате-нько, а коли згадала про ту коляску з господами та з собачкою «испанс-кой породы» не витримала, зайшла-ся веселим сміхом, сміх перейшов у кашель, з очей полилися сльози, і вона вже просто впала в крісло, ви-тирала сльози, реготалася й кашля-ла...

— Ну що ви понаписували?! О господи! І де ви таке чули?

Ми понаїжачувалися...

— Вас шістнадцять учнів, і п'ятнадцять із вас понаписувало: «...За коляской бежала и лаялася собачка из панской породы»... Де ви чули, що є на світі собаки панської чи не панської породи і щоб вони лаялися? Порода «испанская», есть таке государство — Іспанія, а собаки не лаються, а «лают», понашому «гавкають». Зрозумів? — запитала вона мене.

— Та не дуже, Маріє Андріївно! Я собі думав, пани йдуть, то й собака в них панської породи, батько часто говорять, що

їх пан та бариня лають, я й думав, що коли пани лаються, то й собаки їхні не кращі за них і теж лаються...

— А воно, бач, і не так! — засміялася Марія Андріївна. — Та в тебе ще й без того багато помилок. Поставила я тобі двійку! Підтягтись треба! Сідай!

Я сів і ледве не заплакав:

— Здохла б вона йому, та собачка, разом із панами!..

Домашнє завдання

Вміти переказати біографію письменника

Читати, переказувати «Перший диктант».